

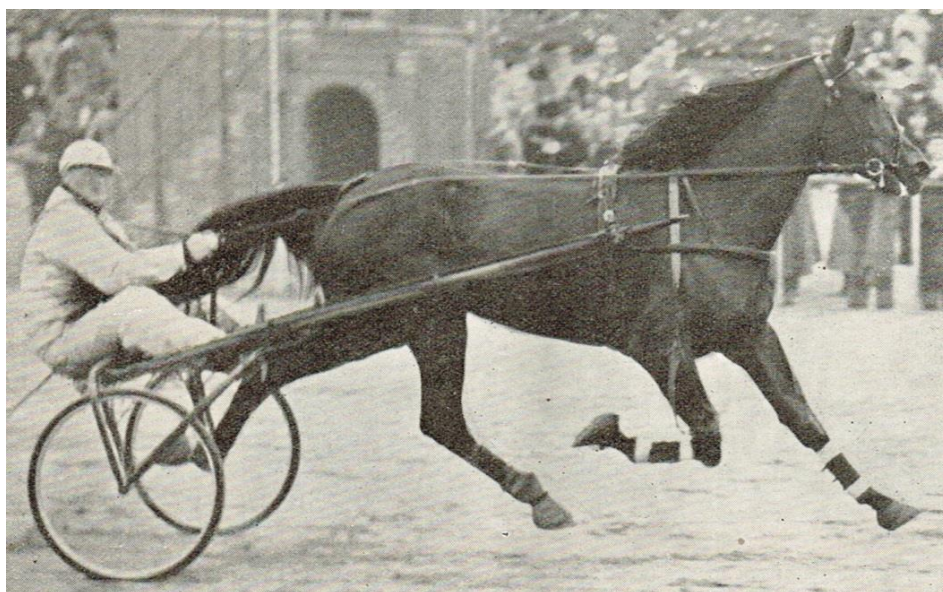
Den danske banerekord fra 1940 til 1964:

Alle banerekorder var hidtil sat i Charlottenlund, og alle af amerikanske travere. I perioden fra 1940 til 1964 kom Amager på tale, og sammen med de svensktrænede amerikanere kom nu både en dansk og en norsk hest øverst på rekordlisten.

Læs om rekordholderen, hvis oldemor satte verdensrekord med cykeldæk, og læs om den norske sensation, der satte verdens bedste hest på plads i Charlottenlund

Tekst: Lars Donatzky

Første del af historien om den danske banerekord (Årsrevy 2015) sluttede med Charlie Mills-hestene Guy Bacon og Walter Dear, der i 1928 og 1931 løb henholdsvis 1.19,4 og 1.18,9 i de internationale heatløb i Charlottenlund.

*Alema Volos 1.18,5
på Amager for
Månsson blev
betegnet som bedste
tid i Europa i 1940*

Forbedringen af disse noteringer skete i 1940 på Amager Travbane i et ordinært hurtigløb, hvor den amerikanske Volomite-datter Alema Volo med 60 meters tillæg til derbyvinderen Bellwood (Arnold Jensen) gik et forrygende opløb til andenpladsen for Oluf Månsson. Bellwood satte fireårsrekord 1.21,2 på 1600 meter, mens Alema Volo noteredes for 1.18,5, og det blev ikke alene skandinavisk rekord og dansk banerekord, det blev også vurderet som Europas bedste tid det år. Løbet er omtalt ved fireårsrekorden (VB april 2014), her skal fortælles om forhistorien og omstændighederne.

Månsson havde som ung læst om den i 1886 fødte amerikanske verdensrekordholder Nancy Hanks, og han var siden meget interesseret i hendes hoppelinje.

Nancy Hanks havde fra starten haft svært ved at aflægge pasgangen, så svært at ejeren udlagde hegnspæle på banen med små afmålte mellemrum, så hoppen på den måde blev tvunget til travbevægelsen. En ældgammel metode før hobbles. Det lykkedes i den grad, og i 1891 kæmpede hun med Sunol om at forbedre Maud S.-verdensrekorden 2:08 $\frac{3}{4}$ (1.20,0) fra 1885. Nancy Hanks løb 2:09 (1.20,2), mens Sunol kom ned på ny rekord 2:08 $\frac{1}{4}$ (1.19,7). Begge dele foregik i de højhulede sulkyer med en jernring som dæk og med en hjuldiameter på cirka halvanden meter.

Da de pneumatisk ringe gav 3 sekunder pr. km

Næste år var Sunol ukampdygtig, og samtidig kom de nye sulkyer med mindre hjul (omkring 60 cm i diameter) og med pneumatisk ringe, med dæk og luftfyldt slange. De viste straks deres overlegenhed, og Nancy Hanks forbedrede sent på sæsonen i Indiana verdensrekorden med mere end fire sekunder i distancetid til 2:04 (1:17,1).

Inden da, den 22. august 1892, havde avisen San Francisco Call beskrevet fordelene ved den pneumatisk sulky med hjul kopieret eller 'stjålet' direkte fra cykelsporten. Det fortælles i avisen, at Nancy Hanks inden da havde løbet 2:07 med den nye sulky af to årsager. Dels fordi hjulnavene nu var forsynet med kuglelejer fra den da moderne stålindustri. De reducerede friktionen voldsomt. Dels på grund af det luftfyldte gummirør, som belagt med et beskyttende canvaslag gav en helt anden glidende bevægelse over underlaget. Forskellen var så stor, at man ved cykelløb over 10 miles eller 16 km i en overgangsperiode gav fem minutters forspring til deltagere med massive dæk.

Allerede inden sæsonen 1893 kom de første nye sulkyer i brug i Lunden, og i 1994 startedes en dansk produktion af sulkyerne hos firmaet Stallknecht i Århus.

Nancy Hanks før hun blev udstyret med den 'moderne' sulky med de små cykelhjul.

Nancy Hanks fødte 17 år gammel i 1903 Palema, der var ustartet, og Palema fødte 20 år gammel i 1923 Alema Guy (v. Guy Axworthy), hvis amerikanskfødte afkom måske var til at købe for penge, fordi hun selv nøjedes med at trave 2:17 (eller 1.25,2).

Købte tre stjerner hjemme fra Danmark

Faktisk lykkedes det Månsson at købe sønnen Full Tilt (født 1931) for 3.200 dollars, senere sønnen Guardsman (født 1933) for 2.200 dollars og til sidst datteren Alema Volo (født 1934) for omkring 5.000 kr. Alt dette uden nogen sinde selv at have sat sine ben i Amerika. De blev alle stjerner. Full Tilt i Danmark med 29 sejre, 58.425 kr., rekord 1.20 og sejr i Mesterskab for Danmark 1935, Guardsman med 38 sejre, 63.715 sek. og rekord 1.19,2 i Sverige i eje hos stald Ericsson, Månssons største hesteejer i en lang periode. Alema Volo blev altså rekordholder.

Hoppelinjen med kæmpesucces

Danmark havde som bekendt valutakrise og arbejdsløshed i begyndelsen af trediverne, og kronen var truet. Derfor indførtes Valutacentralen med begrænsninger af importen, også for at skabe indenlands produktion og beskæftigelse.

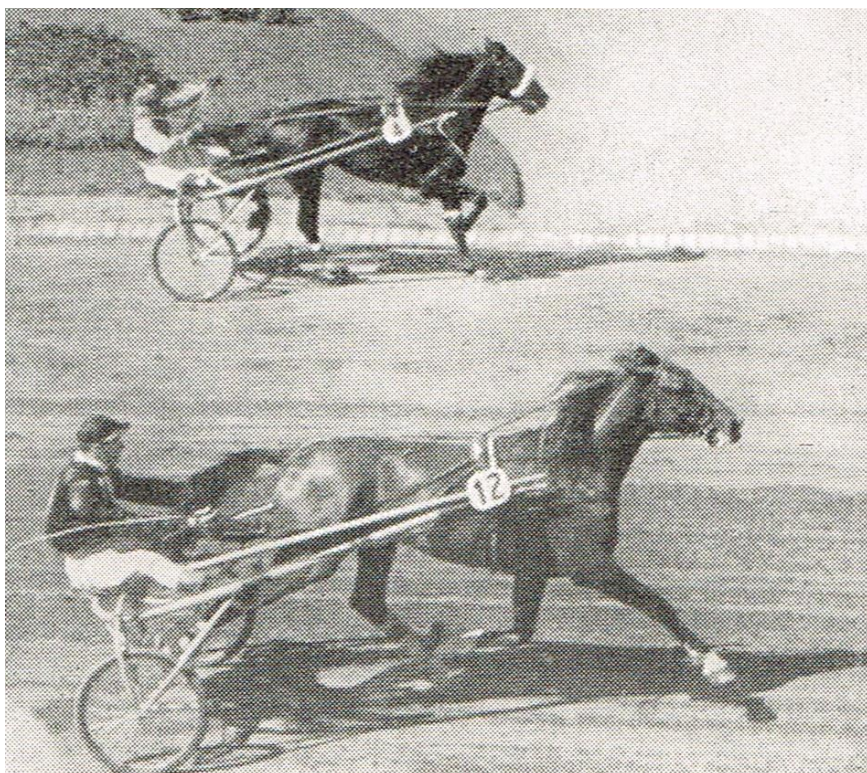
Der var kun meget begrænset tilladelse til at bruge dollars til indkøb af amerikanske travere, og det fik formentlig en afgørende betydning i konkurrenceforholdet med den svenske travsport.

Ligesom Guardsman blev Alema Volo solgt til Sverige og Ericsson, dog med den klausul at Månsson senere kunne købe hende tilbage for 5000 kr. Det gjorde han pr. 1/1 1940 efter hoppens fire sejre i syv starter i 1939, og så kom rekorden 18. august 1940. Hun havde dog ikke styrke som hun havde speed, og i alt blev det til otte sejre og små 20.000 kr. i de danske løb.

Månsson lavede linjeavl ved at lade Full Tilt bedække sin halvsøster Alema Volos datter Jalema, og herfra har vi seks led senere ved hjælp af Hans Toft Vupti bl.a. Sprintermesteren 2007 Lamott og den overraskende vinder af Graf Hunyady Gedenkrennen september 2014, danskfødte Solo Nolo.

Lamott kunne faktisk godt have figureret i rekordlisten med sine 1.11,7 fra den 20. maj 2007 i Billund med Knud Mønster, men da In Cap N'Gown og Steen Juul vandt Copenhagen Open i 1:11,6 tre uger senere, er det den, der står som rekordholder for året.

Men hele moderlinjen med Nancy Hanks er så aktuel, at den østrigske hjemmeside trabrennzucht.at i forbindelse med Solo Nolos sejr skrev, at hoppelinjen i efteråret 2014 bød på andre sejre som Derby og Kriterium i Sverige, Hoppederby i Tyskland og Danmark. Tast of Bourbon har 'mødre' i 12 generationer, før vi når til Nancy Hanks, og denne del af moderlinjen blev 'fransk' ved import til Frankrig af amerikanske Markala omkring 1905.

Svensk dominans

Der gik ni år, før Alema Volos danske banerekord blev sænket, og igen var der fordel ved Amagers store 1200 meter-oval. Sören Nordin havde været på besøg allerede i 1948 med den amerikanske Scotland-søn Scotch Fez i juni måneds store internationale sprinterløb, der da vandt på 1.18,7, og året efter blev succesen gentaget med sejr, nu i 1.18,0.

Scotch Fez (Sören Nordin) (nr. 12) giver Iran Scott (C.A. Schoug) 40 meter forud og sejrer i 1.18,0-1640 meter.

Banerekord for Danmark 1900-2015

År	Hest	Rek. 1.
1900	Shedd Wilkes	30,0
1911	Baron Silver	25,0
1921	Truxton	24,1
1923	Don Orlan	23,6
1925	Don Orlan	23,4
1927	Harrison Dillon	22,0
1928	Guy Bacon	19,4
1931	Walter Dear	18,9
1940	Alema Volo	18,5
1949	Scotch Fez	18,0
1951	Rollo	17,8
1958	Onward Eagle	16,9
1959	Jens Protector	16,3
1964	Elaine Rodney	15,4
1976	Tarok	15,2
1977	Keystone Pioneer	15,0
1978	Pershing	14,2
1982	Ideal du Gazeau	14,0
1983	Dilli Hanover	13,5
1984	Matine	12,9
1995	S.J.'s Photo	12,8
1996	Return Onion	12,6
1997	Sleipner	12,1
1998	Sleipner	12,0
1999	Mill Chess	11,8
2007	In Cap N'Gown	11,6
2009	Korvet Klintholm	11,3
2010	Mathilde Trøjborg	10,9
2011	Neo Holmsminde	10,2
2015	Robert Bi	10,0
De fremhævede omtales denne gang		

Første svenske Prix d'Amérique-sejr

Løbene illustrerede, at svensk travsport i løbet af krigsårene som forudset var 'fløjet' forbi den danske og havde fået et internationalt niveau, hvilket blev yderligere illustreret ved, at Scotch Fez og Sören Nordin vandt første svenske Prix d'Amérique-sejr i 1950 i ny løbsrekord 1.22,8.

Svenskerne fortsatte med dansk banerekord i 1951, præcis 20 år efter Walter Dear. Nu gjaldt det ikke 40-, men 60-årsjubilæet for travselskabet den 15. juli i Charlottenlund. Man fik ikke italienerne til at komme op til en præmiesum på 40.000 kr., præmierne blev dernæst sænket til 25.000 kr., og så var bordet dækket til svenskerne.

Kunststykket med banerekord blev udført af den amerikanske Volomite-søn Rollo og Ragnar Thorngren. Parret var sammen med Frances Bulwark blevet generet og sinket i første heat af den galoperende Leo Roy (Egon Larsen) med det resultat, at Kaptajn Hald (Mark Ingdam) vandt en meget overraskende sejr.

I andet heat var der ingen slinger i valsen, og Rollo og Thorngren gik til klar sejr i banerekorden 1.17,8-1629 meter, mens den svenske favorit Frances Bulwark (Sören Nordin) løb 1.18,9-1609 meter på andenpladsen og Leo Roy løb 1.20,0-1589 som tredje. Dermed blev Leo Roy den tredje indlænder i 1.20-listen efter Star McElwyn og Future.

Tredje heat mellem de to heatvindere var trods 40 meters tillæg legeværk for Rollo i duel mod den heldige heatvinder Kaptajn Hald.

Rollo tjente 181.000 sek. i en flot karriere. Dronningen Frances Bulwark vandt Mesterskab for Danmark næste år og viste senere 1.16,6 pacet af galophest i rekordforsøg i Charlottenlund.

*60 års Jubilæumsløb 1951 i Charlottenlund:
Rollo (Ragnar Thorngren) 1.17,8-1629 m,
Frances Bulwark (Sören Nordin) 1.18,9-1609 m
og Leo Roy (Egon Larsen) 1.20,0-1589 m*

Duel mellem derbyvindere 1958. Onward Eagle (Palle Sperling) afviser Tjavs (John Petersen). Orkanen Frisco bliver tredje. Den første absolutte banerekord med startvogn, den 'sidste' på Aaaer.

Dansk rekordholder

Den næste danske banerekordholder, den niårige Onward Eagle (Palle Sperling) med 1.16,9 fra Aaaer i 1958, blev udførligt beskrevet i artiklen om Indlænderrekorden (VB juni 2014), men det skal bemærkes, at det var den første absolutte banerekord med startvogn, og at den ellers jævnbyrdige Tjavs (John Petersen) blev anden i 1.17,9 efter position i dødens undervejs.

Og så skal det fremhæves, at Onward Eagle som første ikke-amerikanskfødte banerekordholder var danskfødte med svensk-amerikaneren Josedale Eagle som far og med 'dansk mor' i Fan. Hoppelinjen kan i Danmark føres helt tilbage til stambog II og 1907, hvor Fans oldemor Peeress med fødested nær San Francisco blev indført af den store hesteimportør Julius Høybye.

Den 10-årige norske sensation i 1959

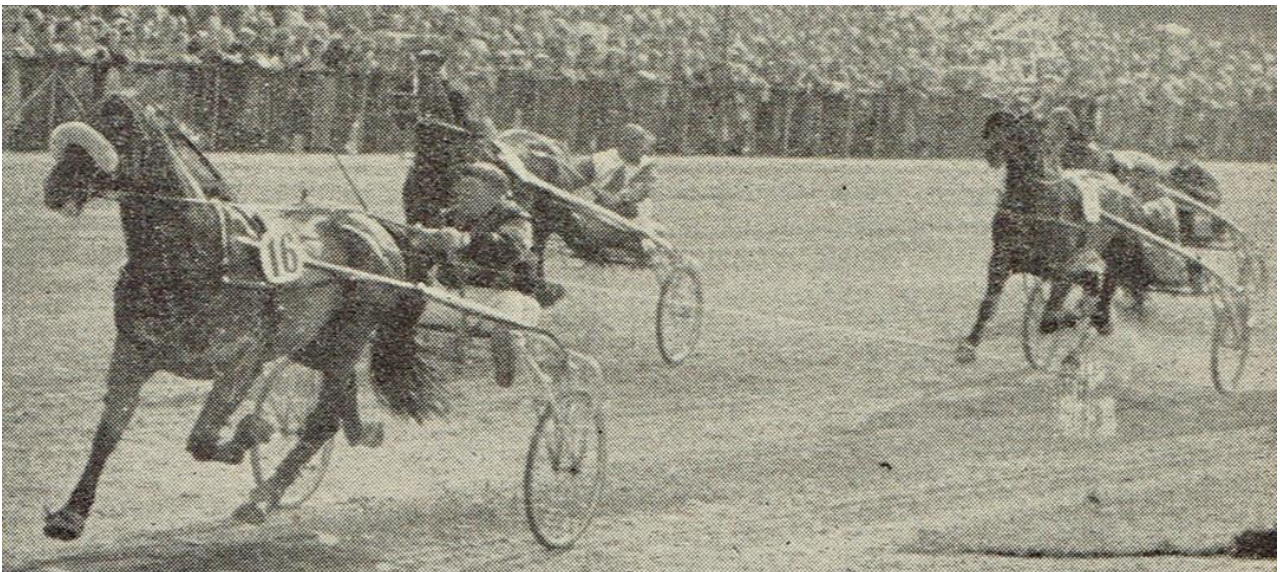
Det internationale mesterskab i Charlottenlund den 31. maj 1959 havde besøg af Europas og vel også verdens bedste traver, den franske Jamin (Jean Riaud). Hesten var ubesejret siden december 1958, og blandt de syv på stribe var Prix d'Amérique, Prix de France, Prix de Paris, Prix de Selection, Grand Critérium de vitesse og Solvallas Elitlopp. I de tre franske løb havde han 25 eller 50 meters tillæg til konkurrenterne.

I Prix de Paris satte han distancerekord 1.20,6-3400 meter og udbetalte odds 1,20, i Prix de Selection var odds kommet under 1,00, så Vinderspillet blev aflyst og indskudene tilbagebetalt, uden at noget odds blev udregnet. I Cagnes sur Mer i Grand Critérium de vitesse kom europarekorden 1.15,6, uden at hesten blev presset.

Hvordan skulle denne hest kunne tabe i Charlottenlund?

Banemanden blev den norske ti år gamle indlænder Jens Protector, med amerikanske Saint Protector som far, og med amerikanske morforældre. I sulkyen sad den 55-årige champion Trygve Diskerud, der efter Væddeløbsbladets beskrivelse havde været nødt til at bringe sin stjerne til start med 60 meters tillæg på sprint på Bjerke-banen kort forinden. Den skulle nemlig forbedre sin rekord på 1.21,4, da deltagelse i det internationale mesterskab i Charlottenlund krævede en rekord på 1.21 eller bedre.

Og så trodnede Jens Protector rundt på Bjerke-banen i rekord 1.18,1 på andenplads bag den norske derbyvinder Puck Song, der fra 1600 meter løb 1.20,4. Tiden blev betvivlet, så hurtig var Bjerke jo heller ikke, men kunne det være rigtigt, ville Jens Protector være god for 1.17 i Charlottenlund!

Finalen med Jens Protector og Trygve Diskerud som suveræne vindere. På andenpladsen vender Sören Nordin (Prince Lad) sig undrende om for at se efter den nu i otte starter ubesejrede Jamin. Den ses i baggrunden på fjerdeplads efter Inventor.

Jamin fik aldrig en chance

Mesterskabsdagen oprandt, og i første afdeling kørte Diskerud udvendigt på Prince Lad (Sören Nordin) indtil midt på langsiden, hvor han sagde farvel og tak i topfart. Jens Protector gik fra til sikker sejr og ny imponerende banerekord 1.16,3 – kun 6/10 sekund fra Jamins europarekord.

Norsk sejr i Internationalt Mesterskab 1959. Næste gang var Steinlager i 2000.

Jamin (Jean Riaud) vandt toheste-opgøret for heste med karrierepræmier over 150.000 kr. i 1.18,4 , da Lep Hanover fejlede. I finalen skulle Jamin og Lep Hanover starte med 20 meters tillæg. Jamin var nu favorit til 17:10, men publikum havde øjnet sensationen og spillede Jens Protector til 20 :10.

Her satsede Trygve Diskerud fra udvendigt spor og bombede til føring med Jens Protector efter 200 meter . Tempoet blev holdt oppe, og parret førte resten af vejen til overlegen sejr i flot stil og rekord 1.17,4 foran Prince Lad, mens Jamin, der travde halvskidt, blev nr. 4 fra 1620 meter i samme kilometertid som vinderen.

Det var en enormt populær sejr. Når danskerne ikke kunne stille noget op mod svenskerne og de internationale gæster sydfra, så var det en kæmpe trøst, at det blev en nordmand, der stod for den store sportslige bedrift.

VM-chok for amerikanerne

Jens Protector vendte senere på sæsonen tilbage til København med sejr i Skandinavisk Mesterskab (Ruder Konge som nr. 2 for Leif Nielsen), mens Jamin fandt stilen og storformen igen til det første Roosevelt International Trot (uofficielle VM), som han vandt 1. august foran italienske Tornese og amerikanske Trader Horn på distancen 1 ½ mile. Herefter blev distancen forkortet til 1 ¼ mile af hensyn til amerikanerne.

Den europæiske dobbeltsejr var lidt af et chok for amerikanerne og deres selvforståelse. Trader Horn var ubesejret i syv starter og var storfavorit for Billy Haughton til 18:10, men var åbenlyst chanceløs mod den franske Jamin (odds 5,35) og italienske Tornese, to heste med franske faderlinjer.

*Champagne-dronningen
Madame Olry-Roederer,
staldmand, Jamin og kusken
Jean Riaud efter det første
International Trot i 1959.*

Amerikaneråret 1964

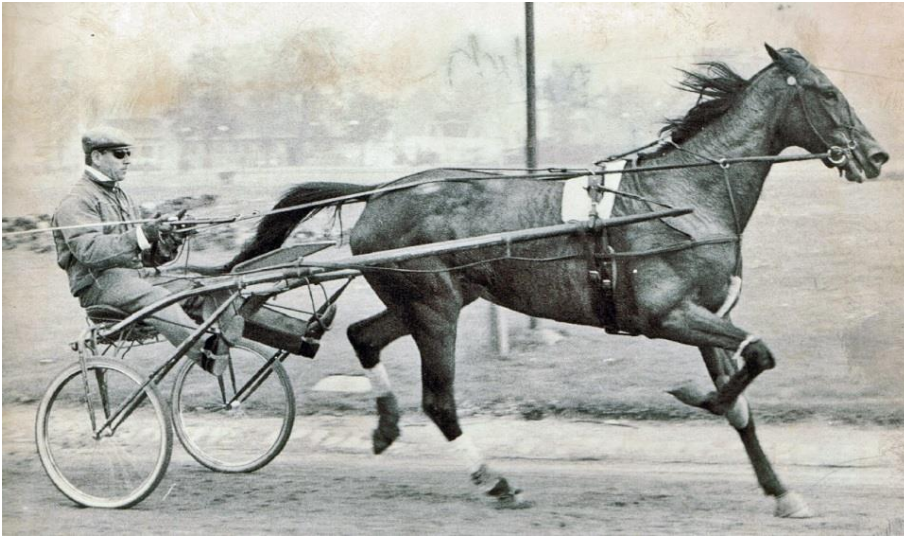
Der var klar fransk dominans i de europæiske storløb i perioden fra midt i 50'erne til slut 60'erne, i kraft af heste som Gelinotte, Jamin, Ozo og Roquepine, men så var der også 'amerikaneråret' 1964.

Her vandt den 7-årige Stars Pride-søn Nike Hanover Prix d'Amérique for Johs. Frømming, den 6-årige Hoot Mon-søn Pack Hanover Elitloppet for Sergio Brighenti, mens den 7-årige Rodney-hoppe Elaine Rodney og Gerhard Krüger vandt Prix de France og Internationalt Mesterskab i Charlottenlund.

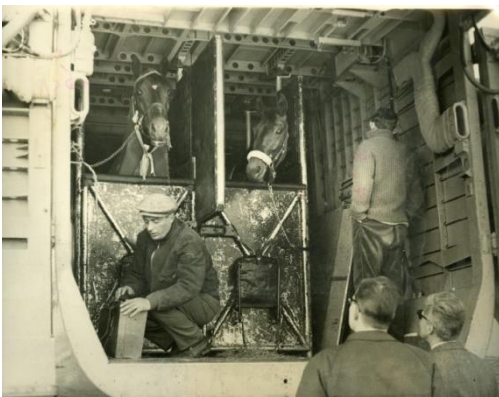
De tre kuske hørte til travets koryfæer på den tid, Gerhard Krüger var 39 år, Sergio Brighenti 44 og Johs. Frømming 55, og alle med mere end 4.000 sejre, da de steg af sulkyen.

Det er Elaine Rodney, der ved sejren fra Internationalt Mesterskab figurerer som dansk banerekordholder med 1.15,4 på 2040 meter, og det blev samtidig angivet at være verdensrekord på normaldistancen, mens europarekorden indehavedes af Jamin med 1.14,4 fra Enghien på sprint.

Løbet havde lynstarteren Pack Hanover med Brighenti i føring fra spor 5, mens Elaine Rodney lå placeret som femte-sjette indtil sidste langside, hvor hun gik frem i angreb på Pack Hanover. Tempoet havde været konstant hårdt, og kort inde i opløbet fik hoppen overtaget. Pack Hanover løb 1.15,5 og Ozo 1.15,7.

Elaine Rodney var hesten i Internationalt Mesterskab 1964. Her i heat på Lunden med Gerhard Krüger.

Elaine Rodney og Pack Hanover var efter sigende de første gæster til at ankomme med fly.

I forgrunden C.C.Junge og Carl Andersen model 1954.

Afgørelsen i Charlottenlund : Elaine Rodney (Gerhard Krüger) besejrer Pack Hanover (Sergio Brighenti) med Ozo (Roger Massue) i baggrunden.

Elaine Rodney 100 meter foran Skeptikere mente, at tiden var for god, men den dengang store og reelt kritiske presseløge havde stopure på samme niveau, og det er værd at bemærke, at de to danske deltagere Eminent og Excellent en uge tidligere havde afgjort Øresundspokalen i 1.19,9 og 1.20,0 på samme distance. Nu løb de 1.20,0 og 1.22,5 – med åndenød mere end 100 meter bag Elaine Rodney.

Vi var mange, der aldrig havde set mage, og forskellen på det danske og det internationale niveau blev så rigeligt illustreret.

Ugen efter var der revanche i Stockholm, hvor Pack Hanover og Brighenti som nævnt sejrede i 1.15,4, mens favortspillede Elaine Rodney i finalen blev sinket i starten og fik galop 800 meter før mål, hvorefter hun gik til angreb i tredje spor i opløbssvinget. Det blev for hårdt og det endte med fjerdeplads.

Havde sat rekord i Kentucky Futurity

Den langbenede Elaine Rodney var blandt verdens bedste i en årrække, og hun havde før salget til spaggetti-fabrikkerne stald Santipasta i Italien vundet bl.a. Kentucky Futurity i 1960 i det hidtil hurtigste heat for treårsheste uanset køn på 1:58 3/5 eller 1:13,7. Det år blev hun kåret til bedste 3-års traver i USA.

Verdens mestvindende hoppe

Elaine Rodney blev også verdens hidtil mest vindende hoppe med i alt 610.685 dollars, og det var naturligvis 'mange penge dengang' : Præmiesummen i Internationalt Mesterskab var 70.000 kr., mens derbyet det år bød på 50.000 kr. Mesterskab for Danmark kørt om 15.000 kr. og de normale klasseløb om 3-4.000 kr. I udlandet : Pris d'Amérique kørt om i alt ca. 750.000 kr. og Prix de France om ca. 350.000 kr., mens Elitloppet bød på ca. 150.000 kr. Kentucky Futurity havde givet en sejrspremie på 30.000 dollars de fire år tidligere.

Danskerne savnede en hest som Tarok. Han kom med sin banerekord et tiår senere efterfulgt af de tre verdensstjerner Keystone Pioneer, Pershing og Ideal du Gazeau. Læs resten af historien om disse heste og om resten af banerekordholderne indtil Robert Bis 1.10.0 i 2015 i artiklen Banerekorden i Danmark III.

Artiklen er færdigredigeret november 2015 på nær en enkelt tilføjelse vedrørende Lamott.

donatzky@hotmail.com.